

Działalność filatelistyczna firmy Międzynarodnaja Kniga

Krzysztof Trawiński

W pięciu ekspонатach prezentowanych w 2021 r. na wirtualnej wystawie w Poznaniu, można było zobaczyć interesujące walory z pieczętką w języku rosyjskim „Międzynarodnaja Kniga” (dalej w tekście – MK) i odręcznym napisem „zatwierdzono” na kartoniku ze znaczkiem. Co kryje się pod nazwą MK i dlaczego ta firma zajmowała się znaczkami dla zagranicznych emitentów?

Ryc. 1-5. Walory z ekspонатów
W. Andreyuka,
W. Dobrowolskiego
i L. Bednarka...

...a także
ekspонатów
L. Turyna
i W. Wojtyry
(poniżej).

Za czasów ZSRR ogólnozwiązkowe przedsiębiorstwo MK miało w swojej strukturze kilka wydziałów. Wśród nich funkcjonował wydział o typowej dla tego kraju składankowej

nazwie Sowinfilatelia. Do jego zadań należała promocja radzieckich znaczków za granicą, a także eksport, import oraz przygotowywanie projektów i produkcji znaczków na zamówienie zagranicznych administracji pocztowych. W czasach radzieckich działania te miały nie tylko propagandowy wydźwięk, ale przede wszystkim przybierały często charakter walki ideologicznej z Zachodem. Aktywny udział w tym procederze brały także ambasady oraz misje handlowe ZSRR w niektórych krajach Azji, Afryki i Ameryki Łacińskiej. Dzięki temu MK mogła wyprodukować znaczki dla ponad 30 krajów świata [1].

W wyniku radzieckiej agresji na Afganistan w 1979 r. wiele krajów zachodnich zbojkotowało igrzyska olimpijskie w Moskwie. Wyjątkowa aktywność wydziału filatelistyki MK i ambasad ZSRR spowodowała jednak wydanie okolicznościowych znaczków propagujących igrzyska przez liczne kraje tzw. trzeciego świata. Drukowano je w moskiewskiej drukarni Goznak. Co ciekawe, kraje zamawiające znaczki olimpijskie nie ponosiły żadnych kosztów z tym związanych. W zamian musiały jedynie pozostawić części nakładu do dyspozycji ZSRR. Znaczki te były później sprzedawane miejscowym filatelistom. W ten sposób zwracały się koszty produkcji i dostawy znaczków zagranicznym klientom MK.

Po rozpadzie ZSRR doszło do zmian organizacyjnych w MK. W ich wyniku dotychczasowy wydział zajmujący się filatelistyką został przekształcony w wydział o nazwie Ciennyje Bumagi (CB), czyli Papiery Wartościowe. Czasy się zmieniły, więc i rozliczenia handlowe, a więc ekonomia, wzięły górę nad działaniami polityczno-propagandowymi. Wydział CB kontynuował emisję zagranicznych znaczków pocztowych, ale dopiero po wcześniejszym wygraniu międzynarodowych przetargów, organizowanych przez administracje pocztowe (np. Tanzanii czy Sri Lanki). Możliwe było także projektowanie i druk znaczków w ramach kontraktów długoterminowych albo jednorazowych umów na poszczególne wydania.

W działalności MK zdarzały się różne, nieprzewidziane przypadki. W 1994 r. przygotowano serię znaczków „Fauna” dla Kazachstanu.

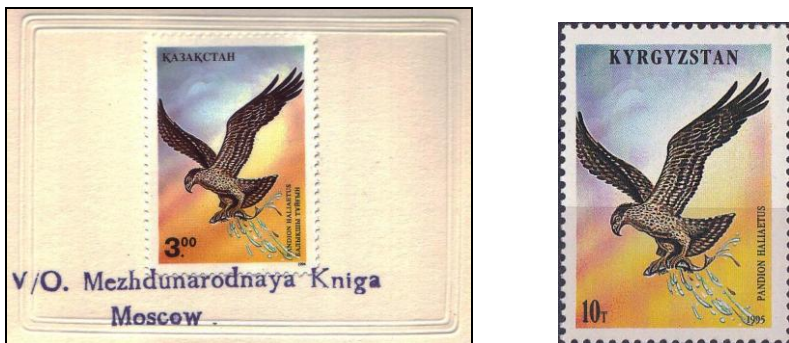
Ryc. 6 i 7. Egzemplarz w przygotowanej wersji i po nagłej zmianie waluty.

Wydrukowano egzemplarze próbne i przesłano do akceptacji klienta, ale w czasie gdy znaczki miały wejść do obiegu, Kazachstan wprowadził własną walutę. Konieczna więc była zmiana nominałów na znaczkach. MK udało się nanieść poprawki przed wydrukowaniem znaczków. Ale to nie koniec kłopotów z Kazachstanem.

W tym samym 1994 r. przygotowywano dla tego kraju serię znaczków „Ptaki drapieżne”. Projekt był już na etapie druku, gdy Kazachstan nagle odmówił współpracy z MK. Żeby

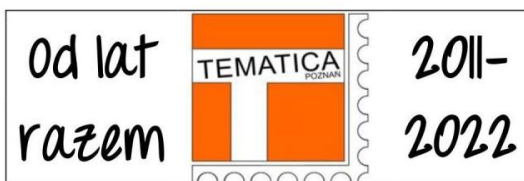
nie ponieść strat, znaczkami zainteresowano (z pozytywnym skutkiem) Kirgistan – kraj graniczący z Kazachstanem, a więc o podobnym klimacie i faunie (ptaki na znaczkach przygotowanych dla Kazachstanu żyją również w Kirgistanie). W ten sposób, po drobnych poprawkach, znaczki ukazały się w 1995 r. w innym kraju niż wynikało to z początkowego zamówienia. Z wyżej wymienionych powodów egzemplarze z adnotacją o akceptacji i pieczętką MK dla obu ww. emisji mogą wyjątkowo uatrakcyjnić ptasie eksponaty.

Ryc. 8 i 9. Egzemplarz przygotowany dla Kazachstanu oraz finalny znaczek dla nowego emitenta – Kirgistanu.

Warto przytoczyć kilka ciekawostek z historii MK. Oficjalnie firma rozpoczęła działalność w 1923 r. jako spółka akcyjna. Jej głównym zadaniem było wówczas dostarczanie specjalistycznych księzek na rynek kraju odbudowującego swoją gospodarkę po wojnie domowej. W 1930 r. MK została przekształcona w ogólnozwiązkowe przedsiębiorstwo handlu zagranicznego. Powiązania MK z filatelistyką szczególnie intensywnie rozwinęły się po II wojnie światowej. W tym czasie MK miała monopol na eksport radzieckich znaczków i katalogów filatelistycznych. Sprowadzała również znaczki i akcesoria filatelistyczne oraz produkowała walory dla zagranicznych emitentów.

W latach radzieckich sukcesów w podboju kosmosu MK rozwinęła „pocztę kosmiczną”. Najbardziej spektakularną była akcja z listopada 1987 r. kiedy na stację orbitalną Mir wysłano 1038 kopert. W kosmosie zostały one ostemplowane, ponumerowane i podpisane przez kosmonautów: Jurija Romanienkę i Aleksandra Aleksandrowa. Dla zapobieżenia spekulacjom na odwrócić wydrukowany został certyfikat wiarygodności.

[1] https://mirmarok.ru/edimg/File/2014/MM14_3.pdf dostęp 17.12.2021